



RAAD VAN  
DE EUROPESE UNIE

Brussel, 28 mei 2009 (03.06)  
(OR. en)

10412/09

SOC 376

**NOTA**

---

van: het Comité van permanente vertegenwoordigers (1e deel)  
aan: de Raad (EPSCO)

---

nr. vorig doc.: 9215/09 SOC 287

---

Betreft: **Gelijke kansen voor vrouwen en mannen: actief en waardig ouder worden**  
= **Ontwerp-conclusies van de Raad**

---

In de bijlage gaan voor de delegaties de ontwerp-conclusies van de Raad inzake "Gelijke kansen voor vrouwen en mannen: actief en waardig ouder worden"; het Comité van permanente vertegenwoordigers heeft op 27 mei 2009 zijn instemming met deze conclusies bevestigd.

Het door het Tsjechische voorzitterschap opgestelde begeleidende verslag staat in document 9215/09 ADD 1.

De Raad EPSCO wordt verzocht de ontwerp-conclusies van de Raad in bijlage dezes aan te nemen.

**ONTWERP-CONCLUSIES VAN DE RAAD**

**inzake**

**Gelijke kansen voor vrouwen en mannen: actief en waardig ouder worden**

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE

1. ERKENNENDE HETGEEN VOLGT:

- a) gendergelijkheid is een fundamenteel, in het EG-Verdrag verankerd beginsel van de Europese Unie en een van de doelstellingen en taken van de Gemeenschap, en het integreren van gelijkheid tussen mannen en vrouwen in alle communautaire activiteiten vormt een specifieke opdracht voor de Gemeenschap;
- b) de tweeledige aanpak van de EU op het gebied van gendergelijkheid, die is gebaseerd op specifieke maatregelen en gendermainstreaming, d.w.z. de bevordering van gendergelijkheid op alle beleidsgebieden en bij alle activiteiten;
- c) het gendergelijkheidsbeleid is een essentieel instrument voor economische groei, welvaart en concurrentievermogen, met name in de context van de Lissabonstrategie voor groei en werkgelegenheid;
- d) streven naar actief leven en waardig ouder worden brengt belangrijke uitdagingen met zich mee voor oudere vrouwen en mannen in de gehele EU. Deze uitdagingen hebben te maken met een aantal sectoroverschrijdende onderwerpen zoals langer blijven werken, de vraag naar steeds mobielere, hoog gekwalificeerde en flexibelere arbeidskrachten in de context van wereldwijde concurrentie en de huidige economische crisis, en het feit dat omscholingsmogelijkheden misschien niet altijd voorhanden zijn,

hardnekkige genderstereotypen die, in samenhang met de discriminatie waarmee ouderen op de arbeidsmarkt geconfronteerd worden, in het bijzonder de werkgelegenheidskansen van oudere vrouwen doen afnemen; vrouwen zijn op de arbeidsmarkt kwetsbaarder, onder meer door loopbaanonderbrekingen of tijd die zij opnemen om zich te wijden aan zorg, die gevolgen hebben voor de pensioenrechten van vrouwen, hetgeen er, tezamen met de aanhoudende verschillen in beloning tussen vrouwen en mannen, toe leidt dat vrouwen op oudere leeftijd een groter risico op armoede lopen dan mannen; en het gevaar van geweld dat vrouwen, ook oudere vrouwen, bedreigt; alsook de grotere afhankelijkheid van ouderen van gezondheidszorg en langdurige zorg, en de daarmee gepaard gaande financiële lasten, en het groeiende probleem dat zorgverantwoordelijkheden vooral op de schouders van vrouwen rusten;

## 2. OVERWEGENDE HETGEEN VOLGT:

het Internationaal actieplan van Wenen inzake vergrijzing, dat door de Algemene Vergadering van de VN in 1982 is goedgekeurd<sup>1</sup>; de beginselen voor ouderen van de Verenigde Naties, die door de Algemene Vergadering van de VN op 16 december 1991 zijn aangenomen<sup>2</sup>; de Verklaring van Montreal inzake rechten en plichten van ouderen, die is aangenomen tijdens de vierde wereldconferentie inzake vergrijzing van de IFA (5 t/m 9 september 1999, Montreal); het Internationaal actieplan van Madrid inzake vergrijzing dat is aangenomen tijdens de tweede wereldvergadering over vergrijzing (8 t/m 12 april 2002); de Regionale uitvoeringsstrategie voor het Internationaal actieplan van Madrid inzake vergrijzing, die tijdens de ministeriële conferentie over vergrijzing van 11 tot en met 13 september 2002 te Berlijn is aangenomen; en de ministeriële verklaring die is aangenomen tijdens de ministeriële conferentie van de VN-ECE over vergrijzing in León, Spanje, van 6-8 november 2007;

## 3. HERINNEREND AAN HET VOLGENDE:

- a) op grond van artikel 13, lid 1, van het EG-Verdrag kan de Raad passende maatregelen nemen om discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid te bestrijden, zonder afbreuk te doen aan de overige bepalingen van het Verdrag en binnen de grenzen van de bevoegdheden die hem door de Gemeenschap zijn verleend;

---

<sup>1</sup> Resolutie 37/51.

<sup>2</sup> Resolutie 46/91.

- b) op grond van artikel 20 van Richtlijn 2006/54/EG<sup>3</sup> en artikel 12 van Richtlijn 2004/113/EG<sup>4</sup> moeten de lidstaten een of meer onafhankelijke organen aanwijzen voor de bevordering, analyse, ondersteuning en het volgen van de gelijke behandeling van eenieder, zonder discriminatie op grond van geslacht, en treffen zij daarvoor de nodige maatregelen;
- c) tijdens de bijeenkomst van de Europese Raad van 23-24 maart 2000 te Lissabon is erkend dat het van belang is alle aspecten van gelijke kansen te bevorderen, met inbegrip van het verminderen van de segregatie op de arbeidsmarkt, en de combinatie van werk en gezin te vergemakkelijken;
- d) de resolutie van de Raad en van de ministers van Werkgelegenheid en Sociaal Beleid, in het kader van de Raad bijeen, van 2000 betreffende de evenwichtige deelneming van mannen en vrouwen aan het beroeps- en gezinsleven<sup>5</sup>, waarin wordt verklaard dat het noodzakelijk is acties te bevorderen ter verbetering van de levenskwaliteit van eenieder, in actieve solidariteit tussen vrouwen en mannen ten aanzien van zowel de toekomstige generaties als de oudere generaties; en de resolutie van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over kansen en uitdagingen ten gevolge van de demografische veranderingen in Europa: de bijdrage van ouderen aan de economische en sociale ontwikkeling (2007)<sup>6</sup>, waarin erop wordt gewezen dat het ten volle benutten van het potentieel van ouderen een belangrijke uitweg uit de demografische problematiek kan bieden;

---

<sup>3</sup> Richtlijn 2006/54/EG van 5 juli 2006 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep (herschikking) (PB L 204 van 26.7.2006, blz. 23).

<sup>4</sup> Richtlijn 2004/113/EG van de Raad van 13 december 2004 houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten (PB L 373 van 21.12.2004, blz. 37).

<sup>5</sup> PB C 218 van 31.7.2000, blz. 5.

<sup>6</sup> Doc. 6216/4/07 REV 4.

- e) de conclusies van de Raad over de toetsing van de uitvoering door de lidstaten en de instellingen van de EU van het Actieprogramma van Peking met betrekking tot vrouwen en gezondheid<sup>7</sup> (2006), waarin wordt benadrukt dat de erkenning van de genderdimensie op het gebied van de gezondheid een essentieel onderdeel van het gezondheidsbeleid van de EU is en waarin wordt onderkend dat de EU een specifiek genderperspectief in acht moet nemen en daarbij de verschillende belemmeringen voor de toegang tot en het gebruik van gezondheidszorg in kaart moet brengen; de conclusies van de Raad over de toetsing van de uitvoering door de lidstaten en de EU-instellingen van het Actieprogramma van Peking met betrekking tot indicatoren inzake vrouwen en armoede (2007)<sup>8</sup>, waarin wordt erkend dat vrouwen vaker dan mannen te maken krijgen met hardnekkige en extreme armoede; en de conclusies van de Raad over de toetsing van de uitvoering door de lidstaten en de EU-instellingen van het Actieprogramma van Peking over indicatoren inzake het combineren van werk en gezin (2008), waarin de lidstaten en de Commissie worden opgeroepen om verdere verbetering te brengen in het verzamelen, analyseren en verspreiden van accurate, relevante en vergelijkbare Europese gegevens op gebieden zoals zorgbehoevende ouderen, waarin de lidstaten worden opgeroepen sneller vooruitgang te boeken met het voorzien in de behoeften van gezinnen die de zorg voor hulpbehoevenden op zich moeten nemen en waarin de Commissie wordt opgeroepen om ondersteuning te blijven verlenen voor de ontwikkeling van zorgstructuren voor zorgbehoevenden, mede door benutting van de structuurfondsen<sup>9</sup>;
- f) de lidstaten zijn vastbesloten om overheidsinstanties en andere nationale structuren op te zetten en te versterken met het oog op de integratie van een genderperspectief in de wetgeving en in het overheidsbeleid, en om naar leeftijd en sekse gescheiden gegevens en informatie te genereren ten behoeve van planning en evaluatie, zoals bepaald in het actieprogramma van Peking;

---

<sup>7</sup> <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st09/st09468.en06.pdf>

<sup>8</sup> <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/07/st13/st13947.en07.pdf>

<sup>9</sup> <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st17/st17474.en08.pdf>

- g) in de richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid voor de periode 2008-2010<sup>10</sup> wordt de lidstaten verzocht om op het gebied van arbeid een levensloopbeleid te bevorderen, onder meer door steun voor arbeidsomstandigheden die gunstig zijn voor actief ouder worden, een betere arbeidsgezondheidsstatus en passende prikkels om ouderen aan het werk te houden en vroegtijdige pensionering te ontmoedigen<sup>11</sup>, en door een betere combinatie van werk en privéleven en doortastende maatregelen om de arbeidsparticipatie van vrouwen te verhogen en genderkloven inzake arbeidsparticipatie, werkloosheid en beloning weg te werken. In de richtsnoeren wordt tevens gevraagd de investeringen in menselijk kapitaal op te voeren en te verbeteren, onder meer door deelname aan voortdurende opleiding en opleiding op de werkplek gedurende de hele levensloop te bevorderen, in het bijzonder voor laaggeschoolde en oudere werknemers<sup>12</sup>;
- h) <sup>13</sup>de lidstaten zijn vastbesloten om, in de context van de Lissabonstrategie, tussen nu en 2010 de arbeidsparticipatie van vrouwen op een gemiddelde te brengen van minstens 60% en die van oudere werknemers (55-64) op een gemiddelde van 50% en om de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt weg te werken;
- i) de bevordering van gendergelijkheid is een overkoepelende gemeenschappelijke doelstelling van de open coördinatiemethode voor sociale bescherming en sociale integratie en het genderperspectief moet in alle acties en maatregelen die de lidstaten in hun nationale verslagen over de strategieën voor sociale bescherming en sociale integratie presenteren;
- j) het jaarverslag over gelijkheid van vrouwen en mannen, dat de Commissie samen met de lidstaten opstelt en waarin melding wordt gemaakt van ontwikkelingen op het gebied van gendergelijkheid en waarin richtsnoeren worden gegeven voor de gendermainstreaming van het sectorale beleid, en dat conform het verzoek van de Europese Raad van Brussel van 20-21 maart 2003 wordt voorgelegd aan de voorjaarsbijeenkomst van de Europese Raad; in het verslag over 2009<sup>14</sup> wordt het volgende gesteld: "Om de economische neergang het hoofd te bieden, is het belangrijker dan ooit in menselijk kapitaal en sociale infrastructuur te investeren, waardoor zowel vrouwen als mannen hun potentieel ten volle kunnen benutten";

---

<sup>10</sup> BESCHIKKING 2008/618/EG van de Raad van 15 juli 2008 betreffende de richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten. PB L 198 van 26.7.2008, blz. 47.

<sup>11</sup> Richtsnoer 18.

<sup>12</sup> Richtsnoer 23.

<sup>13</sup> Richtsnoer 17.

<sup>14</sup> Doc. 7017/09

- k) de routekaart van de Commissie voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (2006-2010)<sup>15</sup>, die een lijst van prioritaire gebieden bevat waaronder gelijke economische onafhankelijkheid voor vrouwen en mannen, beter combineren van werk, gezin en privéleven, gelijke deelname van vrouwen en mannen aan de besluitvorming, uitroeiing van seksueel geweld, en uitbanning van genderstereotypen in de samenleving;
  - l) de mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement "De demografische toekomst van Europa: probleem of uitdaging?", waarin wordt verzocht om een constructief antwoord op het demografisch probleem<sup>16</sup>, en waarin de oprichting wordt aangekondigd van het Europees Demografieforum en van de groep deskundigen voor demografische vraagstukken<sup>17</sup>;
  - m) de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's inzake "meer solidariteit tussen de generaties", waarin wordt benadrukt dat het in de context van de vergrijzing van belang is om in het overheidsbeleid ter ondersteuning van het gezin werkgelegenheid en gelijke kansen te bevorderen<sup>18</sup>;
4. VERWELKOMT de stappen die de lidstaten hebben ondernomen met het oog op gelijke voorwaarden in de gezondheidszorg voor oudere vrouwen en mannen, zoals maatregelen ter bestrijding van discriminerende praktijken met betrekking tot de toegang tot en het aanbod van diensten, overeenkomstig Richtlijn 2004/113/EG; en MOEDIGT de lidstaten AAN hun inspanningen verder op te voeren om in het gezondheidsbeleid een strategie voor gendermainstreaming in te voeren en om te zorgen voor gelijke toegang tot betaalbare gezondheidszorg en langdurige zorg voor vrouwen en mannen, vooral ouderen, en voor degenen die in meer dan één opzicht benadeeld zijn;

---

<sup>15</sup> COM(2006) 92 def.

<sup>16</sup> COM(2006) 571 def.

<sup>17</sup> Besluit 2007/397/EG van de Commissie van 8 juni 2007 tot oprichting van een deskundigengroep voor demografische kwesties. PB L 150 van 12.6.2007, blz. 5.

<sup>18</sup> COM(2007) 244 def.

5. IS INGENOMEN MET de inspanningen van de lidstaten ter ondersteuning en ontwikkeling van herscholingsprogramma's voor oudere werkloze vrouwen en mannen die kunnen werken, rekening houdend met hun diverse behoeften en vaardigheden, en MOEDIGT hen AAN zoveel mogelijk gebruik te maken van het potentieel van oudere mannen en vrouwen en het risico van armoede voor hen, en in het bijzonder voor vrouwen, terug te dringen;
6. IS INGENOMEN MET de inspanningen van de lidstaten om een leven lang leren te ondersteunen en hun onderwijsstelsels aan te passen aan veranderende economische, sociale en demografische omstandigheden, alsook aan de diverse behoeften, vaardigheden en interesses van mannen en vrouwen, en aldus de volledige integratie en participatie van ouderen in het sociale leven te bevorderen; en MOEDIGT de lidstaten AAN het gebruik van nieuwe informatietechnologieën door ouderen te bevorderen;
7. VERWELKOMT de inspanningen van de lidstaten om bedrijfsactiviteiten van vrouwen te ondersteunen en gelijkheid van vrouwen en mannen op dit gebied te bevorderen, onder meer via steun aan vrouwen die nieuwe bedrijven opstarten en gedurende de eerste jaren van dergelijke activiteiten;
8. STIMULEERT
  - a) de lidstaten om, in samenwerking met de sociale partners, passend beleid te maken inzake het combineren van werk, gezin en privéleven, te bevorderen dat verantwoordelijkheden in het gezin eerlijk tussen vrouwen en mannen worden verdeeld, en meer vaart te zetten achter de verwezenlijking, tussen nu en 2010, van een gemiddelde arbeidsparticipatie van minstens 60% voor vrouwen en van 50% voor oudere werknemers (55-64)<sup>19</sup>;
  - b) de lidstaten om bij de opstelling van hun nationale hervormingsprogramma's en hun nationale verslagen over de strategieën voor sociale inclusie en sociale bescherming intensiever gebruik te maken van de handleiding van de Commissie inzake de gendermainstreaming van het beleid voor werkgelegenheid, sociale integratie en sociale bescherming<sup>20</sup>;

---

<sup>19</sup> Richtsnoer 17.

<sup>20</sup> [http://ec.europa.eu/employment\\_social/publications/booklets/equality/pdf/ke8108293\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/employment_social/publications/booklets/equality/pdf/ke8108293_en.pdf)



- c) de lidstaten om het verstrekken van goede zorg, waaronder thuiszorg, aan ouderen te vergemakkelijken, rekening houdend met de verschillende behoeften van oudere vrouwen en mannen, de waarde van het werk van beroepsverzorgers meer erkenning te geven, steun te verlenen aan families die zorg aan ouderen verstrekken, en de gelijkheid van mannen en vrouwen te bevorderen op het vlak van het delen van de zorgverantwoordelijkheden;
9. BEVEELT de lidstaten AAN de vergrijzingsproblematiek te integreren in alle relevante beleidsgebieden om de demografische uitdaging het hoofd te bieden en aldus de voorwaarden te scheppen voor actief leven en waardig ouder worden van vrouwen en mannen, ook voor degenen die in meer dan één opzicht benadeeld zijn;
10. ONDERSTREEPT het belang van de inspanningen van de lidstaten om het juridische bewustzijn bij oudere vrouwen en mannen te vergroten als essentiële voorwaarde om gelijke toegang tot het recht en de rechtsbescherming in de praktijk te realiseren, evenals het belang van bewustmakingsmaatregelen, op nationaal en EU-niveau, op beleidsgebieden die een specifiek effect hebben op ouderen, zoals vrijwilligerswerk, solidariteit tussen de generaties, actief ouder worden en de bescherming van de waardigheid van ouderen;
11. BENADRUKT dat er dringend behoefte is aan effectieve maatregelen van de lidstaten ter bevordering van het beginsel van gelijke beloning voor gelijke of gelijkwaardige arbeid voor vrouwen en mannen, hetgeen tevens de pensioenkloof zal helpen dichten en het hogere armoederisico waaraan vrouwen worden blootgesteld, zal helpen verkleinen;
12. ROEPT de lidstaten OP waar nodig passende maatregelen te nemen om de discriminatie te bestrijden waarmee oudere vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt te maken krijgen en om daadwerkelijk uitvoering te geven aan bestaande wetgeving, met name Richtlijn 2000/78/EG<sup>21</sup>, en iedere vorm van seksueel geweld tegen vrouwen te bestrijden;

---

<sup>21</sup> Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep, PB L 303 van 2.12.2000, blz. 16.

### 13. RICHT EEN OPROEP TOT DE LIDSTATEN

- a) om, in samenwerking met de sociale partners, een beleid inzake actief ouder worden voor oudere werknemers te bevorderen, met inachtneming van de verschillende situatie van vrouwen en mannen, met name door passende maatregelen op te nemen in hun nationale hervormingsprogramma's en in hun nationale verslagen over de strategieën voor sociale inclusie en sociale bescherming;
- b) om werkgevers aan te moedigen en te ondersteunen bij hun inspanningen om oudere werknemers in dienst te nemen en te houden en om de noodzakelijke voorwaarden te scheppen voor hun welzijn als werknemers én voor hun zelfontplooiing, onder meer door genderstereotypen te overwinnen en een betere combinatie te bevorderen van werk, gezin en privéleven voor vrouwen en mannen op voet van gelijkheid;
- c) om, zeker wanneer zij hun pensioenstelsels hervormen, rekening te houden met het grotere armoederisico waaraan vrouwen zijn blootgesteld, vooral op hogere leeftijd; om er dan tevens voor te zorgen dat in pensioenstelsels rekening wordt gehouden met de situatie van vrouwen en mannen die hun loopbaan moeten onderbreken om voor iemand te zorgen, en te voorkomen dat er nieuwe afhankelijkheidsvallen ontstaan;
- d) om maatregelen te nemen die oudere vrouwen en mannen de kans bieden allerlei rollen te vervullen in gemeenschappen, in het openbare leven en in de besluitvorming;
- e) om maatregelen te nemen die inspelen op de behoeften van ouderen, onder wie oudere, alleenwonende vrouwen, zodat zij minder afgezonderd zijn en hun onafhankelijkheid, gelijkheid, participatie en veiligheid worden verbeterd;

14. BEVEELT de lidstaten en de Europese Commissie AAN de actieve betrokkenheid van de civiele samenleving, daaronder begrepen vrouwen- en andere NGO's, en van de sociale partners te blijven steunen ter bevordering en versterking van de veiligheid en de gezondheid van oudere vrouwen en mannen en van hun volledige participatie aan alle aspecten van het gemeenschapsleven;

15. MOEDIGT de lidstaten en de Commissie AAN om er, samen met het Europees Genderinstituut, voor te zorgen dat alle relevante officiële statistische gegevens met betrekking tot individuele personen worden verzameld, opgesteld, geanalyseerd en gepresenteerd, uitgesplitst naar geslacht en leeftijd, teneinde een licht te werpen op de problemen en vraagstukken in verband met vrouwen en mannen en de bevordering van gendergelijkheid op alle leeftijden.

---